

Instytut Pamięci Narodowej - Poznań

<https://poznan.ipn.gov.pl/pl7/aktualnosci/245785,82-rocznica-wybuchu-Powstania-Warszawskiego-Poznan-1-sierpnia-2026.html>
04.08.2026, 10:23

82. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego - Poznań, 1 sierpnia 2026

01.08.2026

1 sierpnia 2025 r. o godzinie „W” w Poznaniu odbyły się główne uroczystości zorganizowane przez Urząd Miasta Poznania oraz Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Oddział Wielkopolska. Kwiaty złożono pod Pomnikiem Polskiego Państwa Podziemnego i Armii Krajowej oraz pod tablicą poświęconą Armii Krajowej w krużgankach kościoła oo. Dominikanów. Instytut Pamięci Narodowej reprezentował na uroczystości dyrektor poznańskiego oddziału prof. UAM dr hab. Rafał Reczek.

Tradycyjnie również w tym roku wspominano podczas uroczystości konkretnego uczestnika powstania. Dr Rafał Sierchuła opowiedział o por. Janie Nowickim ps. Ryś.

Porucznik Jan Nowicki „Ryś” (1910-1944)

Jan Nowicki należy do grona liczącego 1018 zidentyfikowanych uczestników Powstania Warszawskiego urodzonych w Wielkopolsce.

Proces identyfikacji porucznika „Rysia” był bardzo złożony i został zakończony sukcesem dzięki badaczom z Zielonej Góry.

Jan Nowicki urodził się 24 czerwca 1910 r. w wiosce Dębiec pod Poznaniem, która została przyłączona do miasta w 1925 r. Ochrzczony został w kościele św. Floriana w Wirach. Był synem Franciszka, konduktora kolejowego, a później kierownika pociągu i Antoniny z domu Łuczak. Miał pięcioro rodzeństwa, dwie siostry: Mariannę i Helenę i trzech braci: Leona, Stanisława i Franciszka.

Od 1920 r. rodzina mieszkała przy ul. Górna Wilda 189, dom nr 14 w tzw. Osadzie Kolejowej. (obecnie ul. 28 Czerwca 1956 r.), w latach 30. XX w. Jan Nowicki mieszkał przy ul. Południowej 61/1 wraz z rodziną brata Franciszka. Był kawalerem.

Po ukończeniu szkoły powszechnej kształcił się w zawodzie kamieniodrukarza (litografia) w Drukarni i Księgarni św. Wojciecha. 23 marca 1929 r. zdał egzamin uczniowski przed komisją Korporacji Zakładów Graficznych i Wydawniczych w Poznaniu. Los sprawił jednak, że do wybuchu wojny był pracownikiem kolei.

Największą pasją młodego Jana była piłka nożna. Od 1926 był zawodnikiem drużyny Liga Poznań, klubu założonego w 1920 r. jako Lutnia Dębiec, przy dębieckim kole parafialnym Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży, którego obecnym sukcesorem i bezpośrednim następcą jest Lech Poznań.

W rankingu najlepszych strzelców drużyny Jan Nowicki zajmuje 10 miejsce z imponującym wynikiem 61 strzelonych bramek. Karierę piłkarską zakończył w sezonie 1936/37: ostatnią bramkę strzelił 18 października 1936 r.

Odbył szkolenie wojskowe, ale w 1939 r. nie został zmobilizowany. W pierwszych dniach wojny opuścił Poznań z jednostką straży pożarnej i wyjechał w kierunku Warszawy. Po kampanii wrześniowej wrócił do Poznania i zaangażował się w działalność w jednej z licznych organizacji konspiracyjnych.

W 1941 r. znalazł się na Podkarpaciu, gdzie pracował w zakładach lotniczych w Mielcu. Od marca 1941 r. był żołnierzem Obwodu ZWZ Mielec. Aresztowany przez miejscowe Gestapo, został osadzony w więzieniu w Rzeszowie. Przebywał tam 10 dni, ale dochodził do zdrowia po tym incydencie ponad dwa tygodnie. W 1942 r. porzucił pracę i w obawie przed ponownym aresztowaniem uciekł do Warszawy.

W stolicy w maju 1942 r. otrzymał przydział bojowy do Wydziału Bezpieczeństwa i Kontrwywiadu KG AK kryptonim „Wapiennik”, potem „993/W”. Był to elitarny oddział, którego zadaniem była likwidacja obcej agentury, wykonywanie wyroków sądów podziemnych i inne specjalne zadania ważne dla organizacji. Początkowo Nowicki „Ryś” dowodził jednym z patroli, następnie już jako porucznik 1 plutonem. Za męstwo wykazywane podczas akcji 20 października 1943 r. dowódca AK gen. Tadeusz Komorowski „Bór” odznaczył Nowickiego Orderem Wojennym Virtuti Militari V klasy. W styczniu 1944 r. jego oddział liczył 5 drużyn i 32 żołnierzy. Z powodu konfliktu z dowódcą jednostki odszedł z oddziału w maju 1944 r.

25 lipca 1944 r. wrócił do czynnej służby jako dowódca formowanej w tym czasie kompanii Batalionu Specjalnego, w czasie powstania warszawskiego Batalionu „Pięść”. Z jednostką tą walczył w bitwie o stolicę na Woli. Następnie służył w 1908 plutonie wywodzącym się z Narodowej Organizacji Wojskowej scalonej z AK w 1943 r., będącym częścią Batalionu „Gustaw”. 9 sierpnia 1944 r. „Ryś” został dowódcą wspomnianego plutonu. 12 sierpnia wydano wniosek o nadanie Nowickiemu Krzyża Walecznych. 21 sierpnia opuścił kwaterę przy ul. Kilińskiego 1/3 wraz z gońcem i łącznikiem i ślad po nim zaginął. Prawdopodobnie zginął pod gruzami jednej ze zbombardowanych kamienic stolicy.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Poznań

Poznań